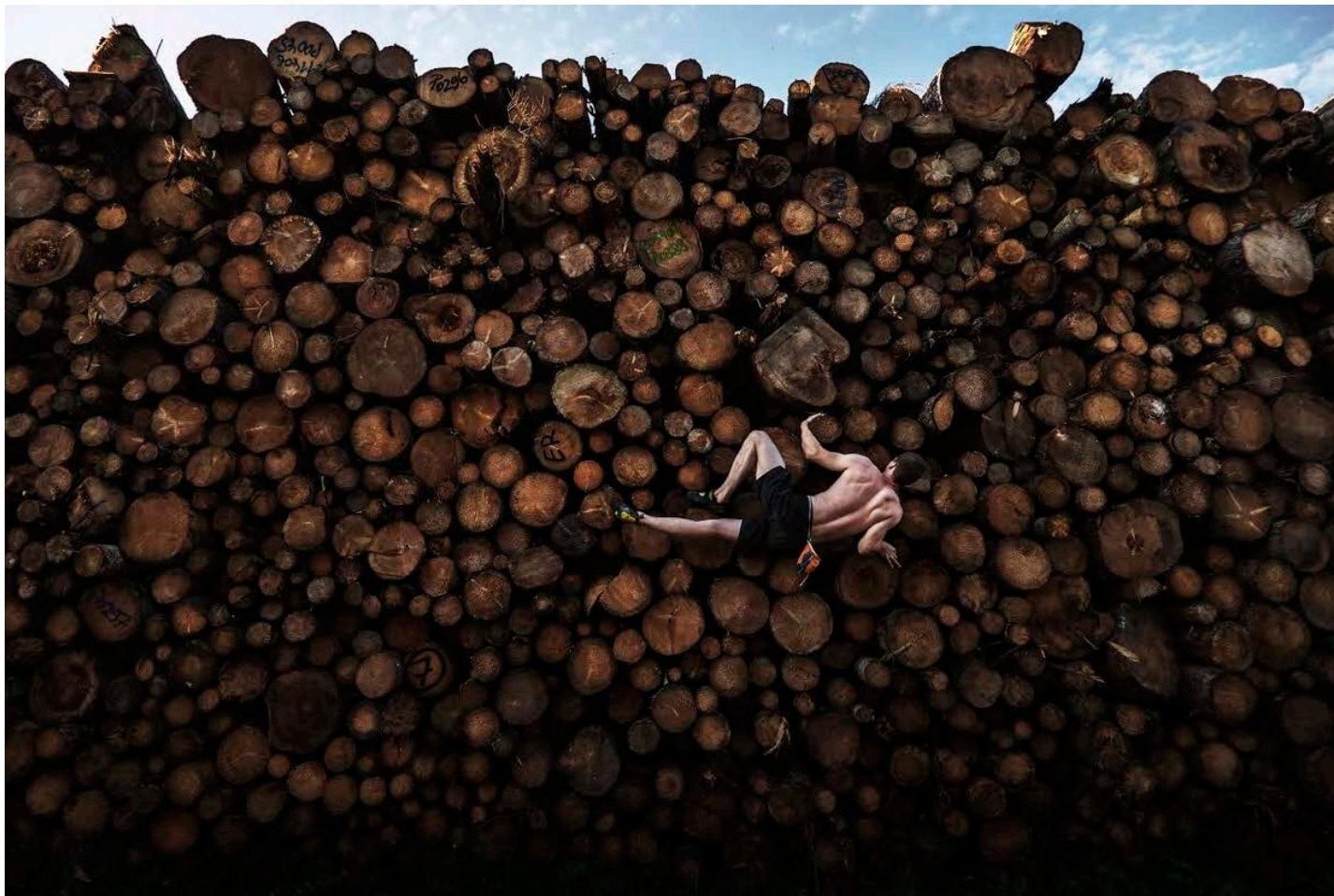

Z. Karvalics László

FENNMARAD? FENNMARADUNK?

WORLD PRESS PHOTO

2021-10-03 | **ESSZÉ, WORLD PRESS PHOTO**

Kinek a pap, kinek a papné.

Sokat minden bizonnyal az izmok játéka ragad meg, mint az anatómiai szénrajzokon. Más a lenyűgöző kreativitás, amellyel a Covid-időszak alatt a hatalmas farakást is mászófallá tudta tenni egy német sportember leleménye. A fotózás

szermeseit a kompozíció nyugözheti le, ahogyan az ég keskeny csíkja épp annyi helyet kap csak fenn, hogy minél monumentálisabbnak láttassa az egymásra halmozott rönkökből emelt falat – amelynek sötétbe vesző alja meg talányossá teszi annak valódi méreteit. S kétségtelenül tudatos művészi döntést sugall az is, hogy a középponttól kicsit jobbra kerül az ívben meghajló test, amely a végtagok geometriai rendje mellé épp annyi nyugtalanságot sodor, hogy a megállított pillanatot is mozgásként érzékeljük. És elismerően csettintünk: ez az ügyes legény aztán nem fog innen leesni.

okos marketingesek

De más is eszébe jut azoknak, akiknek a szeme előtt korábban elvonultak már más farakások képei is. Eszükbe jutnak a kivágott óriásfenyők sok emelet magasra tornyozott, háznyai halmainak teraszocskáin pózoló cserzett arcú, hiányos fogazatú, szutykos képű, csak ritkán vidám favágók, akikkel képeslapokon büszkélkednek az őket foglalkoztató erdővállalatok. Hadd tudja meg a művelt és postahasználó amerikai társadalom, hogy kiknek köszönheti a városai robbanásszerű fejlődéséhez szükséges építőanyagot a 19. század végén – majd a 20. század első évtizedeiben, amikor már hatalmas teherautók mögé kell végtelen hosszúságú platókat szerkeszteni, hogy arra egyesével felférjenek a gigantikus fatörzsek. S valószínűleg nem az örömtelen favágók, hanem okos marketingesek nevezték el ezeket a több méter átmérőjű, holtukban is méltóságteljes, akár negyven-ötven méteres utazó óriásokat fogpiszkálónak (toothpick) a képeslapokon.

Azóta sem telt el annyi idő, hogy a meggyalázott erdők pótolni tudták volna a matuzsálemeiket, a kitermelés pedig tart, szakadatlanul. Amazónia dzsungeljei már nem csökkentik, hanem növelik a széndioxid-kibocsátást. Az erdőtelepítés már nem erdőnövesztés vagy erdőteremtés, hanem a jövedelemtermelési célú tarvágáshoz vezető út első lépése. Hősünk olyan farakást mászik meg épp, amely fűrészüzembe szállításra vár: a feldolgozásnak a Covid-időkben kialakult kapacitásgondjai miatt sokszoros árnövekedést realizálva a tulajdonosnak. S ha drágább a fa világpiaci ára, akkor mi mást tehet egy alulfinanszírozott, bevételre kötelezett állami erdészeti, például az évi 300 ezer köbméter fát kitermelő Bakonyerdő? Kivágja a balatonfüredi

Koloska-völgy 80–100 éves tölgyfáit, aktívan hozzájárulva a klímaváltozáshoz (hiszen az új növekmény csak 80–100 év múlva fogja elérni a frissiben elpusztított levegőtisztítási kapacitást).

Amikor tehát farakásokról készült lebilincselő képekben gyönyörködünk, olykor jusson eszünkbe, hogy azért a fa legjobb helye mégis az erdőben van. Növekedjen, vastagodjon, éljen, teremtsen talajt, nyújtson élőhelyet, tartson meg vizet. Legalább egy megbízható szövetségünk maradjon, amikor a helyes cselekvés lehetőségeit keressük a fenntarthatósági kalandjátékból egyre átláthatatlanabb civilizációs túlélőtúrába váltó világban.

Kép | Adam Pretty, Ausztrália, Getty Images
Sport, 1. díj, egyedi

A falmászó Georg farakáson edz a bajorországi Kochel am See-ben, Németországban, szeptember 15-én.

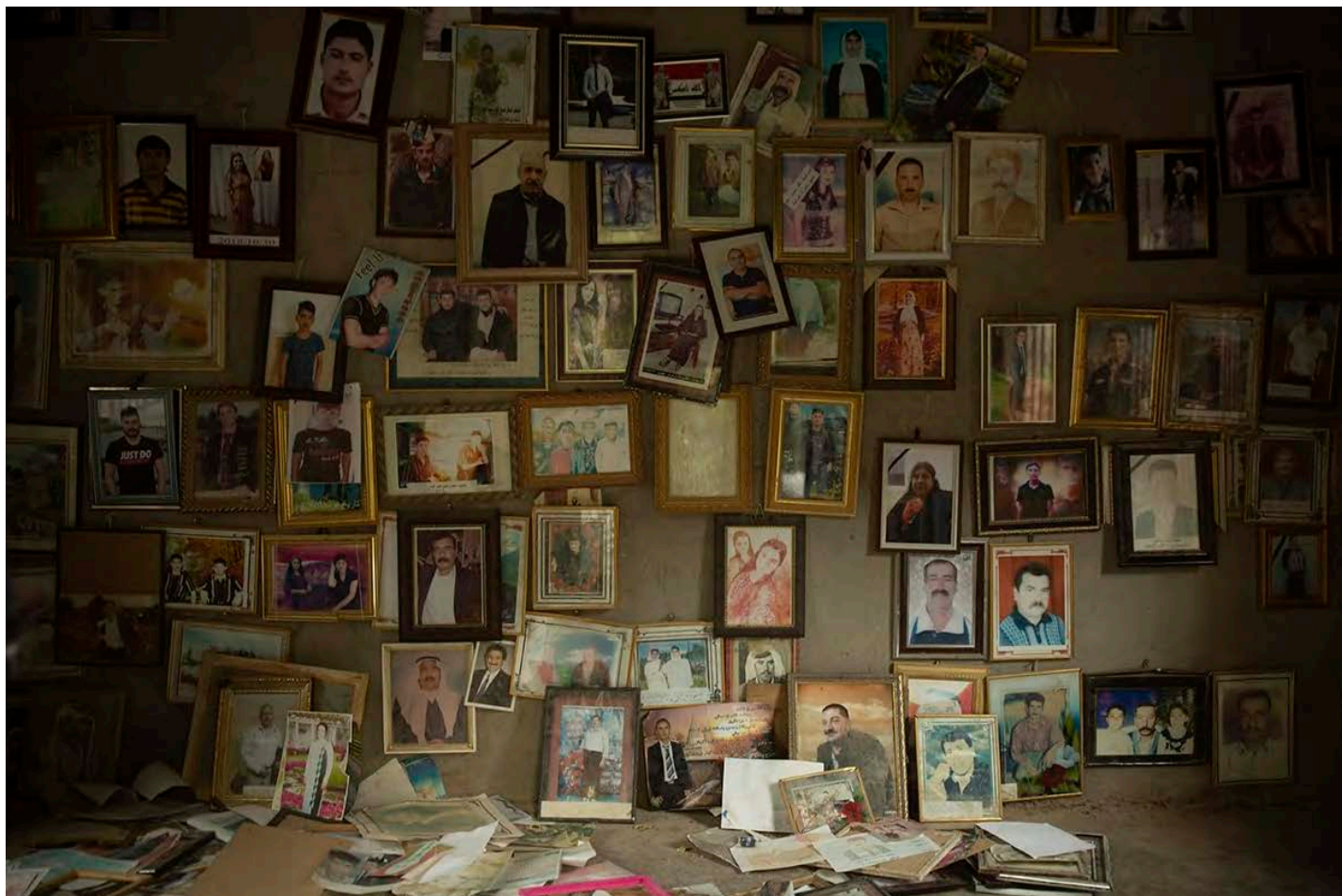
A falmászók kisebb, hat méternél alacsonyabb sziklatömböket vagy köveket másznak meg kötél és heveder nélkül. A falmászás az ambiciózusabb hegymászás és alpinizmus edző tevékenységeként indult, de mára önálló sportággá nőtte ki magát. A müncheni mászó edzőtermek és sportlétesítmények a COVID-19 járvány miatt bezártak, a leleményes sportolók ezért új edzésmodszerekhez folyamodtak.

Z. Karvalics László

KÉPMENEDÉK A LALISH TEMPLOMBAN

WORLD PRESS PHOTO

2021-10-11 | **ESSZÉ, WORLD PRESS PHOTO**

A nagymama még tudta.

Emlékszik rá, hogy gyerekként ő is ott volt, amikor apja testvérének szálfatermetű, szigorú tekintetű anyósát a fotográfus megörökítette egy családi eseményen. Még a nevét is fel tudja idézni, ha kell. Bármikor elmeséli, kuncogva és gesztikulálva, hogyan jártak át hozzá játszani, zsíros kenyeret enni és válogatott csínyekkel bosszantani,

amikor az apja nem jött vissza a frontról. Hogy többet volt az unokatestvéreivel, mint a saját, egyre jobban elfeketedő anyjával. Azonosítja az épületet az alkalmi kép háttérében, kiszámolja, hogy hétéves lehetett akkor. Az időpont tehát biztosra vehető, noha a hátoldalra nem firkantotta fel senki ceruzával az esztendőt.

De most, hogy a nagymama is elment, ki viszi ezt a tudást tovább? Vagy kérdezzük még fájóbban: eztán kinek a számára lesz fontos, hogy minél több ismeret maradjon meg ezekről a részletekről? Mi teremt kedvet és időt a családi múlt apró emlékforgácsaival való bíbelődéshez, igazolványokról visszanező arcok felismeréséhez, cipősdobozban maradt szerződések aláíróinak azonosításához? Miért is fontos elmúlt idők sok-sok ősének számon tartása, felidézése, akár csak egyetlen, róluk szóló információ-töredék révén is? Mi veszik el, ha létezésük megszűnése után hajdani életük fennmaradt emlékei is szétszóródnak?

felidézhetőség

Bármennyire is értékvesztésnek tűnik, észre kell vennünk, hogy a felidézhetőség fontosságának csökkenése egyúttal békeüzenet is. Lugasok csendes árnyai alatt vetődik fel.

Nem fájdalmas, csak szomorú. Azt suttogja, hogy finomult a kín, hogy létezésünk eredményességét már az akaratunk, erőnk, képességeink és szerencsénkből, és nem az egyetlen erőforrásunkként szolgáló nagycsalád aprólékos ismeretéből merítjük. Az elvesztett értékvilágért pedig új értékvilágok kárpótolnak. Sokszor nagyon mások, sokszor nem is különböznek annyira a régiektől.

Vannak a Földnek azonban olyan szegletei, ahol egy fénykép még mindig élet-halál kérdése lehet. Az Iszlám Állam harcosai 2014 és 2017 között a számukra „istentelen” észak-iraki jazidik földjén emberellenes bűncselekmények sorát követték el. Minden elfogott személyről fényképet készítettek, majd főleg a nőket és a gyerekeket osztályozták annak megfelelően, hogy kit adnak el, kit soroznak be és kit nyújtanak át szexrabszolgaként ajándékba a harcosoknak. A rémuralom vége után 3500 jazidit sikerült kiszabadítani a rabságból, de a tavalyi évben még mindig 2900 körül alakult azok száma, akiknek a sorsáról mai napig nem lehet semmit tudni.

Taloo 2019. szeptember 9-én iraki otthonában, Sharyában a fotó kedvéért ugyanazt a teljes arcot takaró fátyolt és ruhát viseli, amelyet korábban rabszolgaként.

A túlélő egykori foglyok egy kisebb csoportjának családi album-hangulatot árasztó arcképcsarnokára az Iszlám Állam bűneit feltáró független szervezet képviselői bukkantak a jazidik központi templomának eldugott szobácskájában, a pillanatot Maya Alleruzzo kamerája örökítette meg. A híradásból azonban nem derül ki, ki rendezte, gyarapította, őrizte a gyűjteményt, és milyen céllal.

Egyetlen dologban biztosak lehetünk: amíg az azonosított és azonosításra váró arcoknak jelentősége van, addig ezen a vidéken nem lesz béke, nem tér vissza a játék és a mosoly. Hogy meddig? Amíg feledésre nem érdemesülnek a megtaposott sorsok. De elképzelhető ez egyáltalán? Lehet-e valaha is fakó az itt kiontott vértócsa?

Talán igen. De nem tudjuk, mennyi időre lesz szükség mindehhez.

kép | Maya Alleruzzo, USA, Associated Press

Korunk kérdései, 2. díj, sorozat

fenti kép | Az IS harcosai által 2014-ben meggyilkolt jazidik fotói az iraki Láles templom egyik helyiségében 2019. szeptember 12-én.

2014 augusztusában az Iszlám Állam (IS) támadást indított a jazidi kisebbség központja ellen a Szindzsár-hegy lábánál, Észak-Irakban. Az IS a jazidiket eretneknek, ezért elpusztítandónak tekinti az új kalifátusról alkotott elképzelés szerint, ahol a saría törvényei uralkodnak. Az elmúlt években a jazidi nőket és gyermekeket ajándékként osztogatták és rabszolgának adták el őket 2014 és a régió 2017-es felszabadítása között. Noha 2020 májusára körülbelül 3500 rabszolgát már kiszabadítottak, közel 2900 embert még mindig nem találnak.